

Lär de nya ord eller leker de bara?

Förskollärares och barnskötares syn på lek som verktyg för ordinlärning hos barn i åldrarna 4-6 år.

Do they teach new words or are they just playing?
How preschool teachers and day carers use the play to learn children in 4-6 years old new words.

Jessica Johansson

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskolläraryrket

Karlstad Universitet 15p

Handledare: Vigdis Ahnfelt

Examinator: Susanne Hansson

2015-09-22

Abstract

The purpose of this study is to see how preschool teachers and child carer motivate the children to learn new words by the play.

The method that has been used is the qualitative research interview. The interviews were performed with four preschool teachers and three child carers.

The results show that both preschool teachers and child carers have knowledge about teaching children new words through the play and what they learn. It's most the preschool teachers who know how to learn.

Both preschool teachers and child carers are aware of the importance having an adult organizing the play, in order to make the children go forward in their own development and learning new words.

Key words

New words, Language development, Preschool teacher, Child carer

Sammanfattning

Syftet är att få kunskap om i vilken mån och på vilka sätt förskollärare och barnskötare anser sig motivera barn i åldrarna 4-6 år till lärande av nya ord genom leken.

Metoden som använts är den kvalitativa forskningsintervjun. Intervjuerna genomfördes med fyra förskollärare och tre barnskötare.

Resultatet visar att alla pedagogerna har kunskap om vilka lekar som främjar barnen att lära nya ord och vad de lär sig. Det är övervägande förskollärarna som vet hur de ska göra för att nå dessa mål. Alla pedagogerna är medvetna om att det måste vara en vuxen med för att leda barnen framåt i sin utveckling och för att främja lärandet av nya ord.

Nyckelord

Nya ord, Språkutveckling, Förskollärare, Barnskötare

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte	3
Frågeställningar	3
Forsknings- och litteraturgenomgång	4
Teoretiska utgångspunkter	6
Begrepp	6
Metod	7
Tillvägagångssätt	7
Metoddiskussion	8
Urval	8
Etiska överväganden	8
Resultat	10
Vilka lekar främjar barns lärande av nya ord?	10
Vilken lek anser pedagogerna vara bäst för att lära barn nya ord genom leken?	10
Hur anser pedagogerna att barnen lär sig nya ord genom leken?	11
Diskussion	13
Slutsats	16
Referenser	19
Bilaga 1	
Bilaga 2	

Inledning

Enligt styrdokumenterna för Sveriges förskolor ska barnen ges möjlighet att utveckla nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord. Genom att aktivt arbeta med den verbala språkutvecklingen kan pedagogerna se till att läroplanen följs när det gäller detta. Det är förskolans uppdrag att se till att barnen tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld (Skolverket, 2010).

Eva Johansson (2011) menar att det i förskolan är viktigt att barnen får höra nya ord för att underlätta förståelse av begrepp och texter längre fram i livet. Att använda sig av leken för att främja språkutvecklingen blir därför en värdefull metod. Språkets betydelse för barn lyfts fram i läroplanen på olika sätt, ett exempel är att barnen behöver det för att kunna delta i samhället genom att uttrycka sina tankar och åsikter. Hon menar även att språket anses vara ett centralt redskap att samspela med andra och skapa mening.

Forskningen visar att man kan förbereda barnen inför den kommande språk- och läsutvecklingen i skolan genom att leka olika slags språklekar. Det är viktigt att barnen dagligen får flera tillfällen att få lära sig olika språkliga uttrycksätt genom utvecklande samtal med vuxna, då kommer de att få upp intresset för skriftspråket på ett naturligt sätt. Barnen upptäcker då att språket består av små enheter, språkljud (Svensson, 1995).

All slags lek ses som en självklarhet i förskolans verksamhet, men används den för att barnen ska gå framåt i sin utveckling? Under perioder som jag vikarierat på olika förskolor har jag dock sett ett återkommande problem. Det verkar finnas pedagoger som inte vet hur viktig leken är för att främja barns språkutveckling. Jag har till exempel arbetat på en förskola som hade en stor och bra lekhall till barnen med en stor klätterställning och rutschkana, ribbstolar, kuddar att bygga med och flera madrasser. Lek planerades ofta in i verksamhet och utfördes i den lekhallen. När jag efter ca tre månader kom tillbaka hade dessa saker tagits bort och rummet hade förvandlats till en plats där barnen skulle vara tysta och stillasittande, det fanns pussel, böcker och några få lådor med plastdjur i. När jag undrade varför rummet hade ändrats talade personalen om för mig att de inte ville att barnen skulle hålla på att springa och leka, det skulle de göra ute.

I Sofia Eriksson Bergstöms (2013) avhandling är hennes syfte att beskriva och analysera barns handlingsutrymme i relation till den fysiska miljön på förskolor, det centrala i den är att se sambandet mellan barn, pedagoger och miljön. Hon skriver att enligt skolinspektionen behöver förskolan utveckla ett mer medvetet sätt att ta tillvara den fysiska miljön i syfte att stimulera barns lärande och utveckling. Leken har stor betydelse för inläringen av nya ord och språkutvecklingen

Utifrån detta började jag fundera på om det är så att pedagoger inte har kunskap om att man kan främja barns språkutveckling genom den leken. Eller kan det vara så att kunskapen finns där men att lärandet genom leken trängs bort på grund av andra faktorer? Vet de att den organiserade leken (förklaring finns i avsnitt Forskning- och litteraturgenomgång) är ett bra verktyg till inläring hos barn? Hur som helst blev jag nyfiken på hur pedagoger i förskolan ser på leken och dess betydelse för barns språkutveckling.

Syfte

Syftet med den här studien är att få kunskap om i vilken mån och på vilket sätt förskollärare och barnskötare anser sig motivera barn i åldrarna 4-6 år till lärande av nya ord genom den organiserade leken.

Frågeställningar

Vilka lekar främjar barns lärande av nya ord?

Vilken lek anser pedagogerna vara bäst för att lära barn nya ord genom leken?

Hur anser pedagogerna att barnen lär sig nya ord genom leken?

Forsknings- och litteraturgenomgång

Enligt Eriksson Bergström(2013) ges det mindre utrymme för barnen i förskolan om personalen eftersträvar en strikt och ordnad miljö. Rum eller platser som är mindre statiska uppmuntrar och stimulerar i högre grad barnen till att tala och förhandla med varandra om de ges möjligheter som den fysiska miljön faktiskt ger. Eriksson Bergström skriver om Maria Montessori och hennes pedagogik om vikten av en bra miljö som är anpassad för barnens utveckling. Detta utvecklades i början av förra seklet och ännu idag finns förskolor som är helt inriktade på denna pedagogik. Avhandlingen visar att barn som går på förskolor där miljöerna inte är så statiska eller förutbestämda har lättare för att komma överens och kan förhandla bättre med varandra och de vuxna. Denna studie använder jag eftersom jag vill ta reda på hur pedagogerna ser på den organiserade lekens förutsättningar och dess betydelse för lärandet av nya ord och eftersom den fysiska miljön är en viktig faktor för barns språkutveckling.

Anna-Karin Svensson (1995) menar att förskolebarnen behöver leka med språket vid mer genomtänkta språktillfällen för att utveckla fonologisk medvetenhet. När barn är medvetna om det fonologiska kan de förstå att ljud kan motsvara bokstäver. Hon menar även att när de övar på den språkliga medvetenheten övar de även på språkligt tänkande, som i sin tur leder till att de har lättare för både avkodning och stavning. Med språklig medvetenhet menar man att barnet medvetet funderar och reflekterar över språket. De kan till exempel rätta sig självt när det pratar, det visar på medvetenhet om språkregler och om de hittar på nonsensord är de medvetna om hur ord bildas. Med andra ord, det är grundläggande att barnen redan i förskolan ges förutsättningar att utveckla sitt språk. Jag kommer använda mig av hennes bok för hon visar på varför man behöver språklekar och ger förslag på både enskilda lekar och lekar man kan göra i grupp. Svensson (2009) tar bland annat upp barns talspråsutveckling mellan 1 och 7 års ålder. Jag kommer referera till denna litteratur i min studie för jag har intervjuat pedagoger som arbetar med barn i 4-6 års ålder. Hon skriver om barnanpassat tal, att man som vuxen anpassar språket till barnets egen språkliga nivå. Vilket kan göra att vi hjälper dem att sortera språkljud och kombinationerna de hör.

Låtsaslekar har visat sig vara ett bra verktyg för att utveckla både språkproduktion och språkförståelse. Leken för barn är som samtal för vuxna. En lek som är viktig för språkutvecklingen är rolleken, för där spelar språket en central roll. Rolleken bygger på föreställningar bortom här och nu, vilket leder till att barnen måste använda språket för att leken ska förstås på rätt sätt (Birgitta Knutsdotter Olofsson, 1987). Knutsdotter Olofssons (1987 & 1991) litteratur tar jag med i min studie för hon visar på att rolleken och samspelet mellan vuxna och barn spelar stor roll för språkinläringen i förskolan.

De vuxna måste kommunicera med barnen för att språket ska utvecklas. När pedagogerna lyssnar på vad barnen säger, läser för dem och även sjunger för dem hjälper de barnen att utveckla sitt talspråk. Det är de vuxna och miljön runt barnen som skapar förutsättningar för leken (Knutsdotter Olofsson, 1991). Även Johansson (2011) tar upp vikten av samspelet mellan barn och vuxen, vikten där emellan är grundstenen i inläringen. Hon menar att det finns olika former av samspel i förskolan och det leder till olika möjligheter till dialog som pedagogerna behöver ta till vara på och uppmärksamma. Det kan leda till att pedagogerna vet vilken dialog de ska använda vid de olika tillfällena. Johanssons (2011) studie handlar om mötet mellan barn och pedagoger och ger en bild av det pedagogiska arbetet i förskolan. Den tar upp pedagogers syn på barns lärande och kunskap, därför använder jag mig av den i min studie. Knutsdotter Olofsson (1987) visar på att en ritualiserad dialog kan leda till en lek. Barnen använder språket för att både berika och förtydliga leken.

Även Eva Johansson & Ingrid Pramling Samuelsson(2009) tar upp hur viktigt det är att vuxna förstår att leken är viktig för barnens utveckling. De vuxna måste följa med i det lekfulla som är förgivettagandet för barnet och inte hålla sig till att leken tillhör en viss plats och en viss tid som är vanligt i dagens förskolor.

Charlotte Tullgren(2004) menar att när pedagogerna är aktiva i leken och observerar barnen och ställer frågor antas de lära känna barnen bättre för barnen berättar mer om sig själva och sina erfarenheter. Hon menar även att genom att pedagogerna stöttar och uppmuntrar barnen gör de barnen fria och aktiva, de styr barnen mot lekar som är nödvändiga för att de ska bli bra samhällsmedlemmar. Hon använder ordet styrning istället för den organiserade leken. I sin avhandling visar Tullgren på hur viktigt det är med den organiserade leken, därför refererar jag till den i min uppsats.

Teoretiska utgångspunkter

I min studie utgår jag från det sociokulturella perspektivet, där lärande sker genom interaktion och samspel med andra. Språk och kommunikation är centrala delar i detta perspektiv på lärande. Den ryske pedagogen Lev Vygotskij hävdar att omgivningen är avgörande för individens utveckling och prestation. Han understryker att språket är ett krav för tänkandet och att det inte sker någon utveckling av vare sig språk eller tänkande utan social kommunikation.

Leken är enligt Vygotskij en metod för lärande. Barnens skapande av en låtsasvärld är det centrala, där skapar de regler för hur lekar ska lekas. De reglerna bidrar till två viktiga färdigheter, tänkande överordnads aktivitet och barnen uppmärksammar vissa saker som tidigare bara har passerat förbi utan att det har lagts märke till. Själva prototypen för tillfällen där lägre processer transformeras till högre kallar Vygotskij för utvecklingszoner och de fann han i barnens lekar (Lev Semjonovitj Vygotskij, 2005).

Begrepp

Barnsyn

Barnsyn är hur vi vuxna uppfattar, bemöter och förhåller oss till barnen som personer. När man ser på barn som en person förstår man att barnet är en medmänniska, någon som har samma behov som en själv av att kunna handla utifrån egna initiativ. Man förstår att barnet har egen vilja, vill bli förstådd och bemött på ett kärleksfullt sätt (Johansson, 2011).

Organiserad Lek

Enligt Tullgren (2004) styrs leken i verksamheterna mycket av vad pedagogerna anser att barnen kommer behöva och de styr barnen genom leken mot de kompetenser som ses vara viktiga i framtiden. Att pedagoger använder organiserad lek anses främja barns utveckling och lärande. Att ha organiserad lek innebär att styra nödvändiga framtida kompetenser, barnen styrs mot de värderingar som uppfattas som riktiga. Syftet är att skapa en reglerad frihet, inte att förtrycka friheten. Den organiserade leken i dag är lustfylld, lärande och utvecklande.

Metod

I min undersökning kommer jag att använda mig av kvalitativa intervjuer med pedagoger, för att få dras perspektiv på inläring av nya ord genom leken. I denna sortens intervju använder jag mig inte av standardiserade frågeformulär för jag vill att pedagogernas egna synpunkter ska komma fram, men jag har skrivit ner frågor för att ha som handledning och för att jag ska få med det jag själv eftersträvar att få svar på. Ofta blir det nya frågeställningar som tas upp i en intervju, vilket är viktigt att ta hänsyn till samtidigt som jag som intervjuare måste se till att intervjun täcker de områden som är tänkt från början (Idar Magne Holme & Bernt Krohn Solvang, 1997).

Man väljer metod beroende på vilket syfte man har med sin undersökning. Enligt Steinar Kvale & Svend Brinkmann (2009) är den vanligaste metoden forskningsintervjun som är antingen kvalitativ eller kvantitativ. Den kvalitativa metoden gör att man lättare får förståelse för hur respondenterna tänker och känner i samband med vad som faktiskt sker. Man utgår från studier och observationer av det problem man vill undersöka.

Tillvägagångssätt

Vid intervjutillfällena använder jag mig av en diktafon för att få det lättare att analysera mitt resultat. Om jag bara skriver ner respondenternas svar är det lätt att inte få med allt de säger. Det är lättare att fånga upp deras egna ord och även få med allt som sägs när jag spelar in.

En intervju bör genomföras så att respondenterna uppmuntras till att dela med sig av sina synpunkter och erfarenheter. Respondenterna vill ha en uppfattning om intervjuaren innan de själva öppnar sig och pratar med en främling, därför börjar jag mina intervjuer med att presentera mig själv och syftet med min undersökning. Berättar att jag använder mig av diktafon och att inte någon annan kommer att ta del av ljudupptagningarna (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjuerna kommer att genomföras på pedagogernas planeringstid för att inte störa verksamheten på förskolan. Ca 20 minuter beräknas per intervju.

Metoddiskussion

När jag skulle välja metod funderade jag även på att ta med enkäter, men jag anser att det är viktigt för mig att kunna ställa följdfrågor i detta ämne om det skulle behövas. När man använder sig av enkäter är det svårt att få reda på respondenternas känslor, spontana kommentarer och tankar. För att få en så bra kvalitativ undersökning som möjligt anser jag att just tankar, känslor och spontana kommentarer är viktiga aspekter att få med. Intervjuaren måste vara duktig på att lyssna och vara uppmärksam på respondenten hela tiden, att lyssna aktivt är lika viktigt som att frågetekniken behärskas (Kvale & Brinkmann, 2009).

Urval

Jag har valt att intervjua pedagoger som är verksamma bland barn i åldrarna 4 till 6 år. Det finns åtta anställda på de avdelningarna jag skulle få intervjua personal på. En av pedagogerna var vikarie utan utbildning så förskolechefen ville inte att jag skulle intervjua henne.

Jag tänker intervjua fyra förskollärare och tre barnskötare på två olika avdelningar på en förskola.

På avdelning Kakan jobbar de tre förskollärarna Stina, Karin och Anna. Där jobbar även barnskötaren Petra.

På avdelningen Smulan jobbar förskolläraren Malin och barnskötarna Ulla och Maria.

Alla namnen på personerna och avdelningarna är fingerade.

Etiska överväganden

När man gör en fältundersökning är det viktigt att man är uppmärksam på att inte utsätta någon för kränkning eller att någon mår dåligt på annat sätt. Man måste informera vad som ska undersökas, varför man gör det, när man ska göra det och vilka som ska ingå i undersökningen. Den första som måste godkänna att man kommer är förskolechefen. Det är viktigt att man byter ut namnen på informanterna och även namnet på förskolan det handlar om. När det gäller nyttjandekravet får man inte låna ut uppgifter inte heller använda dem i privata sammanhang och uppgifterna får bara användas i forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2011).

Innan jag startade min undersökning skickade jag information till förskolechefen om att jag ville intervjua några pedagoger för att få reda på hur de arbetar med leken i syftet att utveckla

barnens språkutveckling. Förskolechefen skickade vidare informationslappen till de pedagoger som hon gav mig tillåtelse att intervjua. I den informationen framgick det att all information är konfidentiell och att ingen annan än jag kommer ta del av den och när arbetet är klart kommer de förstöras. Innan intervjuerna påbörjades talade jag om för dem att det bara är jag som tar del av det som sägs, och att jag inte för det vidare. Jag berättade också att jag inte kommer använda deras riktiga namn.

Resultat

Jag strukturerar resultatdelen genom att använda forskningsfrågorna som rubriker. Det gör jag för att göra det lättare att se sammanhanget av mitt syfte.

Vilka lekar främjar barns lärande av nya ord?

Förskollärarnas svar visar att den organiserade leken har stor betydelse men även rim och ramsor, att läsa, forska och sätta begrepp på olika saker är viktigt. Förskollärarna lade stor vikt på att inte ha språkutvecklande aktiviteter i stora grupper, för det är inte givande för alla i och med att det är olika åldrar på barnen. De delar in barnen i mindre grupper och anpassar aktiviteten utefter barn och ålder där barnen får olika uppdrag att utföra. De har ändrat om i sina lokaler så barnen lättare kan komma åt material som pedagogerna anser att barnen behöver ha fri tillgång till. Deras tanke med det är att barnen ska kunna leka med de sakerna när de vill. Nu spelas spelen mer och barnen läser självmant böcker. Andra aktiviteter och lekar som pedagogerna anser vara språkutvecklande är sång, språklådor, rim och ramsor, memoryspel och att träna bokstäver.

På Smulan leker de mycket med kaplastavar. Det togs ofta upp av alla pedagogerna på den avdelningen. De använder kaplastavarna till att bygga mycket olika saker, till exempel garage när de lekte med bilar. Barnen tycker det är intressant och är gärna med och bygger och konstruerar med pedagogerna. Tanken med detta är att barnen ska lära sig finmotorik, konstruktion och nya ord.

Vilken lek anser pedagogerna vara den bästa för att lära barn nya ord genom leken?

När jag frågade vilken lek som är mest lämpad för utvecklande av nya ord för barn sa pedagogerna att det är rolleken, några kallar den för docklek, för där lär de sig väldigt mycket. Till exempel att imitera, empati, turtagande, egna påhittade ord och socialt samspel. Pedagogerna tycker man som pedagog ska utmana barnet till utveckling och att alla lekar är bra så länge det finns en vuxen med som kan utveckla leken och leda in den åt rätt håll.

Hösten 2014 började båda avdelningarna inrikta sig på leken för att lära barnen att leka. Avdelning Smulan var lite stökig och behövdes lugnas ner som Karin sa och Kakan hade fått så många nya barn så de ville prova om leken kunde hjälpa till att få en bra gemenskap. Alla pedagogerna berättade att de är delaktiga i lekarna för att föra leken framåt och för att barnen ska känna sig trygga. De sa att de är närvarande och stöttande men inte bestämmande för barnen måste lära sig att prata med varandra och lösa konflikter själva. Ibland sitter de bara i rummet och observerar och hjälper barnen i till exempel konflikter om det behövs. De har märkt en stor skillnad på bara några månader och kommer fortsätta att ha leken som inriktning för barnens utveckling. ”Vi lyfter fram leken och försöker styra den dit vi ser att den behöver ta vägen”, sa Stina.

Hur anser pedagogerna att barnen lär sig nya ord genom leken?

Pedagogerna har kommit fram till att det inte är ofta barn sitter helt knäpptysta när de leker, de har sett hur barnen använder sig av språket. De sa även att det är en sporre för barn att träna språket för då blir det lättare att leka och barnen använder även språket när de leker själva.

Beträffande frågan om sambandet mellan lek och språkutveckling blev svaren olika mellan förskollärare och barnskötare, två av barnskötarna kunde inte förklara sambandet. De sa att det hör ihop och att det inte blir som skola. De ansåg att det blir mer frivillig inläring via leken och att leken är ett roligt sätt att lära genom. Initiativ för lärandet tar de inte själva för de känner att de inte har lika mycket kunskap som förskollärarna har om det.

Det visades sig i intervjuerna att pedagogerna tycker det är viktigt att sätta begrepp på saker hela tiden för barns utveckling. De menar att man ska börja redan på skötbordet, prata med barnen och visa vad som är fot, hand och så vidare. Det hjälper dem med språkutvecklingen genom att ge dem nya ord hela tiden. På avdelning Kakan är de medvetna om hur viktigt det är att lära barnen nya begrepp och ord hela tiden. Pedagogerna är medvetna om att barn behöver hjälp med språkutvecklingen och anser att barn som inte får träna det sociala samspelet blir mer och mer utsatta ju äldre de blir. Pedagogerna som förstår sambandet mellan lek och språkutveckling vet om att barn utvecklas i samspel med andra. Alla pedagogerna sa

även att det är viktigt att som pedagog vara med och ”lotsa” fram barnen till nya ord så de får ett större ordförråd. De vill att barnen ska forska själva och att de som pedagoger inte ska gå in och ge dem alla lösningar. ”Lek och språkutveckling går hand i hand, det ena leder till det andra. Sambandet finns dagligen, leken är en förutsättning för språket. De lär sig av varandra, inte bara av oss vuxna”. Detta sa Karin när jag frågade om sambandet mellan lek och språkutveckling. Pedagogernas medvetenhet om att sambandet finns visade sig tydligt hos förskollärarna och Petra när jag analyserade mina intervjuer.

Sammanfattningsvis visar resultaten att förskollärarna och barnskötarna vet att leken har en stor betydelse för barns språkutveckling, inte minst för att lära sig nya ord, och vad de lär sig i lekarna. Förskollärarna och en av barnskötarna på denna förskola har bredare kunskap om metoder för hur de ska nå målet.

Diskussion

Syftet med min undersökning är att ta reda på hur förskollärare och barnskötare anser sig motivera barn att lära nya ord genom den organiserade leken.

Alla pedagogerna i denna studie har liknande barnsyn (förklaring finns i avsnitt Forsknings- och litteraturgenomgång). De ser barnen som de individer de är och att alla är olika och har olika förutsättningar och behov. De tycker det är viktigt att barnen får tillfällen att själva lära sig saker samtidigt som de vet att det finns vuxna som gärna hjälper dem om de vill. Av egen erfarenhet vet jag att det är viktigt att man har samma barnsyn i ett arbetslag, helst på hela förskolan, för då är det lättare att nå målen i läroplanen. Alla de pedagoger jag intervjuade förstår att leken har en stor betydelse för barns inläring. Jag undrar om de förstår hur mycket miljön betyder. På smulan hade de ändrat om på avdelningen så barnen kom åt leksaker och böcker lättare, de talade om för mig att det var för att de ville att barnen skulle kunna välja fritt vad de ville göra under dagen. Men de hade inte ändrat om själva rummen utan de har fortfarande olika rum som är relaterade till olika lekar, till exempel bilvrå och dockvrå. I Eriksson Bergströms(2013) avhandling skriver hon att rum som inte har bestämda funktioner används ofta mer flitigt av barnen, inte ha till exempel ett bilrum. Barnen gör miljöerna till vad de leker för tillfället. Barnen leker helst i rum med många möjligheter, det är mer spännande för barnen. Jag tror att om de var medvetna om hur viktig miljön är skulle de inte ha speciella rum, för de jobbar för att få en bättre lärandemiljö för barnen. Att barn lär sig av att leka verkar många pedagoger ha kunskap om men att miljön spelar stor roll verkar inte många veta, det är något som behöver lyftas fram. En fråga jag ställt mig flera gånger under detta arbete är hur man ska nå ut med information till alla förskolor, hur ska man uppmärksamma dem att den organiserade leken och miljön är en viktig del för barns lärande?

När pedagogerna ska rikta in sig på lärande ska de rikta sig mot det barnen företar sig, både i lek och lärande. Barnen blir satta i en situation där de själva tar sig framåt i leken eller projektet genom att kontrollera, skapa, och driva (Johansson & Pramling Samuelsson, 2009). Att man lyssnar på vad barnen säger är en bra barnsyn som jag tycker man ska rätta sig efter för då kan man lättare hjälpa barnen om man märker att de blandat ihop orden. Svensson(2009) säger att vid 4-års åldern märker man ofta hur långt barnet kommit i den

språkliga och sociala förmågan, finns det avvikelser är det oftast för att barnet missförstått eller associerat till något annat. Att bara gå utefter normer som säger att barnen vid vissa åldrar ska kunna vissa saker är något jag inte kommer följa strikt. Jag anser det viktigt att se alla som olika individer som kommit olika långt i sin utveckling, sen är det bra att det finns vissa preferenser att tillgå.

Jag återkommer till att språkutvecklingen redan börjar på skötbordet och att de på avdelning Kakan har med i planeringen att använda begrepp även när de arbetar med åldrarna 4-6 år. Knutsdotter Olofsson (1991) skriver att leken föds på skötbordet. Man vet att talspråket och lekspråket utvecklas parallellt, men lekspråket har ett försprång. För att barn ska få ett rikt och utvecklat språk måste man leka med barnen, ge leken plats i vardagen och visa intresse för leken så den utvecklas. Även Johanssons (2011) studie visar på hur viktigt det är att vi börjar med lekinläring redan i de yngre åldrarna i förskolan. Detta är något som ofta kommer upp till diskussion i mitt yrke, hur man ska prata med barnen när de ligger på skötbordet. Det jag språkar för är att man pratar som till vilken individ som helst, alltså inte bara gulla och säga orden på sätt som är felaktiga.

En av de frågorna som Ulla och Maria hade svårt att förstå var vad språkutveckling innebar för dem. Petra visade dock liknande kunskap som förskollärarna. Ulla och Maria kunde inte förklara hur de motiverar lärandet genom leken och tillade att de inte tar några egna initiativ för de har inte någon kunskap om hur de ska gå till väga, utan låter förskollärarna ta ansvar för det. Resultatet visar på att förskollärare och barnskötare på dessa avdelningar ser lika på att de behöver motivera till lärande men det är övervägande förskollärarna som är medvetna om hur de ska göra. Enligt Maria och Ulla är det förskollärarna som talar om för dem hur de ska göra. Är detta vanligt förekommande? Om jag skulle gå vidare att forska i detta är detta en intressant utgångspunkt, att undersöka om förskollärarna delar med sig av sin kunskap eller om den stannar dem emellan.

Alla pedagogerna är medvetna om hur viktig rolleken är för barns språkutveckling. Maria tog upp docklek, hon resonerade likadant som de andra om rolleken. Tullgren(2004, s.114) skriver så här i sin avhandling.

”Familjeleken utgör en norm på förskolan. Det är familj och mat som ofta blir föremål för inneslutning. Att föreslå matlekar är en teknik som inbjuder till rätt sorts lek och som utesluter olämpliga lekar och olämpligt beteende. Det är en teknik för att innesluta själva lekaktiviteten och lekhandlingar som är lugna och ordnade och utesluta det stökiga och våldsamma.”

När jag analyserat mina intervjuer kom jag fram till att tanken om vad barnen lär sig när de leker med andra finns hos alla pedagogerna fast på olika sätt. Rolleken bygger på föreställningar som inte alltid är verklig och realistisk därför behöver dessa föreställningar förklaras via språket. Barnen lär sig lyssna, anpassa sig, ge uttryck för egna idéer och ta någon annans perspektiv (Knutsdotter Olofsson, 1987). Rolleken speglar Vygotskijs sociokulturella perspektiv, i den leken belyses dels språket och samspelet och även själva leken(Vygotskij, 2005). Knutsdotter Olofsson (1987) hävdar att ju mer aktiva och intresserade vi vuxna är och ju mer vi stimulerar leken på olika sätt desto mer avancerad blir rolleken och rolleken leder till att barnen inte kommer springa omkring för att de inte vet vad de ska göra. Innan både Kakan och Smulan införde leken som ett slags verktyg för lärande hade avdelning Smulan problem med att många barn sprang omkring och inte verkade leka. Att det blivit lugnare på avdelningarna och att barnen faktiskt leker har visat sig tydligt på båda avdelningarna enligt pedagogerna, det visar på hur viktig leken är för barnen.

För att göra leken trygg är det alltid en pedagog med eller närvarande i leken och även för att få leken att komma vidare om den stagnerar, hjälpa till vid konflikter och för att lära barnen nya ord. Vuxna behöver värna om leken.

Alla pedagogerna sa även att de vet att det är viktigt att de inte går in i barnens lek och styr och ställer, utan de är med på barnens villkor. Angående detta skriver Knutsdotter Olofsson (1987) att om pedagogerna inte avbryter leken utan själrig anledning är det tecken på att de visar respekt, måste den avbrytas bör man tala om för barnen att de kan fortsätta leken senare. Barn tycker om att man som vuxen leker med dem och att den vuxna sitter med om barnen till exempel målar eller bygger med lera. När barnen formar sin lek, målade eller konstruerande

utan en vuxen förebild eller intresse blir leken ofta outvecklad och teckningarna blir inte så personliga (Knutsdotter Olofsson, 1991).

Malin talade om att hon hade börjat använda sig mycket av kapplastavar för att bygga garage och vägar när barnen leker med bilar. Hon har märkt att barnen lär sig många nya ord som till exempel bensinpump och asfaltsväg. Knutsdotter Olofssons (1987) framhåller värdet av att vuxna är med och utvidgar leken för att få in nya kunskaper, till exempel om barnen leker med figurer som föreställer kossor och hästar kan man tala om att kossor äter hö och behöver en ladugård att bo. Det kan resultera i att de har fått kunskaper på ett roligt sätt. Mycket av litteraturen jag använt mig av i min studie visar hur viktig vuxenrollen är när det gäller barns utveckling och det har fått mig att förstå hur viktigt det är för barnen i förskolan att pedagogerna är delaktiga i deras vardag och att den organiserade leken behöver vara ett inslag i verksamheten. För att barnen ska få tillgång till språket och lära sig nya ord behöver vuxna vara med i deras lekar, aktivt eller passivt. Passiva genom att finnas i närheten och aktiva genom att delta i leken.

Slutsats

I min studie har jag visat på att det inte är skillnad på förskollärares och barnskötares kunskap om vilka lekar man använder för att motivera barn till lärande av nya ord. Dock har studien visat att förskollärarna har mer kunskap om på vilket sett barnen lär sig nya ord i leken.

Den aktivitet som mest främjar barns utveckling till nya ord enligt pedagogerna är rolleken. Några pedagoger kallar det rollek och några docklek, vilket framkom att de har samma betydelse. De aspekter barnen lär sig i den leken enligt pedagogerna är socialt samspel, där barnen även lär sig annat än nya ord. Förskollärarna anser att det är det sociala samspelet som leder barnen på rätt väg till utveckling och kunskap inför framtiden. De menar att i rolleken kan barnen vara i en låtsasvärld och lära sig nya ord genom att agera, spela pajas och samspela med andra. Pedagogerna anser att barnen har lärt sig nya ord och fått ett bättre ordförråd efter att de började använda sig av rollek som inlärningsverktyg. Från pedagogernas svar om vad rolleken gör för barnens språkutveckling refererar jag här till Johansson &

Pramling Samuelsson (2009) där slutsatsen i deras studie var att leken har stor betydelse för utvecklingen. Barnen i studien utvecklades från att leka sida vid sida i en enkel lek till att leka lekar som var mer komplexa sociala lekar.

Rim och ramsor, sång, konstruktion och läsa böcker är andra aktiviteter som pedagogerna anser vara språkutvecklande. Med konstruktion menar förskollärarna att barnen lär nya ord när de vuxna utvecklar leken. I rim och ramsor lär sig barnen mimik och nya ord. När pedagogerna läser med barnen är de noga med att de läser med dem och inte bara för dem, till exempel tittar de på bilderna tillsammans. När jag analyserar svaren om vad pedagogerna anser att barnen lär sig när de sjunger med dem finner jag att inte någon av dem har sagt något om det, de har bara tagit upp att det är ett bra sätt att lära barn nya ord.

Genom att samspela med barnen anser pedagogerna att barnen får den bästa förutsättningen att lära sig nya ord, att en vuxen alltid finns till hands. Några av de aktiviteter som pedagogerna anser är viktiga för barns lärande av nya ord ingår i Svenssons(1995) bok där hon tar upp språklekar som är bra verktyg för språkinläring.

Studien väcker nya frågor. En fråga är hur pedagogerna ser att ett eller flera barn behöver motiveras för att lära sig nya ord. Nu vet jag hur de pedagogerna jag intervjuat gör för att motivera barnen och då skulle jag vilja veta hur de gör för att uppmärksamma barnen som behöver motiveras för det ändamålet. En annan fråga är om barnen har varit med och bestämt hur lokalerna ska se ut, vilka saker som barnen tycker är viktigt att nå. Det är bra utfört och barnen kommer åt vissa av sakerna, men är det ur barnens syn eller de vuxnas?

I min inledning tar jag upp målen i läroplanen där barnen ska ges möjlighet att utveckla talspråk, ordförråd och begrepp. För att nå de målen måste kunskapen finnas hos pedagogerna om vad som ska göras, hur det ska göras och varför. Enligt min undersökning skiljer sig kunskapen mellan förskollärare och barnskötare, det är förskollärarna som har mest kunskap om det.

När jag reflekterar på hur jag har gått till väga med min undersökning borde jag intervjuat pedagoger på två olika förskolor. Det skulle vara intressant och se om det är någon skillnad mellan dem när det gäller lekar som främjar barns lärande av nya ord. En sak till jag har tänkt på är att det var under så kort tid som studien skulle göras, hade tiden räckt till skulle jag gjort

några pilotundersökningar för att se att intervjufrågorna var rätt formulerade. Några av mina intervjufrågor var svåra för några av pedagogerna, då blev det att jag fick ställa om dem lite och då fick jag inte något spontant svar tycker jag. Svaren på de frågorna tog jag inte med i min analys.

Min undersökning kommer hjälpa mig i mitt framtida yrke genom att jag alltid kommer att dela med mig av min kunskap som förskollärare till alla jag jobbar med. När vi har till exempel temaarbete behöver alla i arbetslagen sitta och gå igenom varför vi ska göra som vi tänkt, vad barnen lär av det och på vilket sätt.

Referenser

- Eriksson Bergström, S., (2013). *Rum, barn och pedagoger: Om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö*. Avhandling, Umeå: Umeå universitet.
- Johansson, E. (2011). *Möten för lärande- Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i Förskolan*. Stockholm: Skolverket.
- Johansson, E. & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Att lära är nästan som att leka: Lek och lärande i förskola och skola*. Nacka: Repro 8 AB.
- Knutsdotter Olofsson, B. (1987). *Lek för livet*. Stockholm: HLS Förlag.
- Knutsdotter Olofsson, B. (1991). *Varför leker inte barnen?-En rapport från ett daghem*. Stockholm: HLS förlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik- Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan, Lpfö98 (Rev.uppl.)*. Stockholm: Skolverket.
- Svensson, A.K. (1995). *Språklekar*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, A.K. (2009). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur
- Tullgren, C. (2004). *Den välreglerade friheten: att konstruera det lekande barnet*. Doktorsavhandling, Lund : Lunds universitet.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vygotskij, S. (2005). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Uddevalla: Mediaprint AB.

Bilaga 1

Hej

Namn namnsson heter jag och jag är i slutfasen av utbildningen till förskollärare vid Namns Universitet. Eftersom utbildningen avslutas med ett examensarbete har jag valt att skriva en uppsats som ska handla om barns språkutveckling i samband med lek.

Med detta brev vill jag fråga er pedagoger om jag kan få komma och intervjua er som jobbar på de avdelningar där 4-6 åringarna går. Jag kommer att spela in intervjuerna. Dessa ljudinspelningar kommer jag att förvara så att ingen annan kan ta del av dem.

Deltagandet i min undersökning är helt frivilligt och man kan när som helst dra sig ur. Detta kommer att vara helt anonymt, vilket betyder att jag kommer byta ut alla namn både på intervjupersoner och på förskolans namn. Data som samlas in kommer att förstöras när mitt examensarbete är färdigt.

Intervjun beräknas ta 30 min och jag kommer att komma ut till er förskola vid det datum vi gemensamt bestämmer, med början vecka 17.

Har ni frågor får ni gärna maila eller ringa mig:

Med vänliga hälsningar

Namn Namnsson

blabla@blabla.se

Bilaga 2

Intervjufrågor

1. Vilken utbildning har du?
2. Hur länge har du jobbat på denna förskolan?
3. Vad betyder lek för dig?
4. Vad för slags lekar anser du vara viktiga för barn?
5. Vad innebär språkutveckling för dig?
6. Hur ser du på sambandet mellan språkutveckling och lek?
7. Enligt dig, hur tycker du barnen lär sig nya ord i leken?
8. Kan du säga några specifika lekar som är språkutvecklande?